

коли є абсолютна упевненість, що прогноз подальшого розвитку безнадійний.

Необхідно завжди пам'ятати, що життя жорстоко обійшлося з долею як дітей, з важкими ураженнями нервової системи, так і з їх батьками. Своєю поведінкою на роботі, відношенням до справи медичний персонал зобов'язаний не лише надавати посильну допомогу хворим дітям, але в якійсь мірі прагнути полегшити страждання їх батьків.

Список використаних джерел

1. Абаев Ю.К. Биоэтика и деонтология в педиатрии / Ю.К. Абаев // Медицинские новости, 2006. – №2. – С. 66-73.
2. Алисевич В.И. Вопросы медицинской этики, деонтологии и ответственности врача / В.И.Алисевич // Философские и социальные проблемы биологии и медицины / под ред. Г.И. Царегородцева. – М., 1980. – 72 с.
3. Билибин Д.Ф. Горизонты деонтологии / Д.Ф.Билибин. // Вести. АМН СССР, 1979. – № 5. – С. 35.
4. Лисицин Ю.П. Медицинская этика, деонтология и биоэтика / Ю.П. Лисицин // Проблемы социальной гигиены и история медицины, 1998. – №2. – С. 7-13.

This article the questions of features of deontology in pediatric practice, importance of this question at presence of psychophysical violations for children.

Keywords: deontology, psychophysical violations, paediatrics, medical workers, treatments.

Отримано 20.9.2013

УДК 376.42

Т.Є. Овчарук

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДТРИМКИ МОЛОДІ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються сучасні законодавчі та правові основи підтримки осіб з інвалідністю та інтелектуальною недостатністю в Україні.

Ключові слова: право, особи з інтелектуальною недостатністю, інваліди, закон.

В статье рассмотрены современные законодательные и правовые основы поддержки лиц с инвалидностью и интеллектуальной недостаточностью.

Ключевые слова: право, лица с интеллектуальной недостаточностью, инвалиды, закон.

Розбудова України в сучасних соціально-економічних умовах з урахуванням кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя, історичних викликів ХХІ століття, вимагає перетворень та критичного переосмислення гострих проблем, які нададуть можливість особам з інвалідністю відчувати себе повноцінним громадянином правової держави.

Право – система загальнообов’язкових соціальних норм, що охороняються державою. Держава, установлюючи правові норми для впливу на суспільні відносини, перетворює ці суспільні відносини в правові.

Права людини – це природні можливості індивіда, що забезпечують його життя, людську гідність і свободу діяльності у сферах суспільного життя. Права людини мають природню сутність і є невід’ємними від індивіда.

Права людини – це не універсальні правові гарантії, що захищають індивідів і групи людей від дій, які порушують основоположні свободи і принижують людську гідність. Міжнародні норми у сфері прав людини зобов’язують уряди держав вживати певних заходів та утримуватися від інших.

Зокрема, Конвенція ООН про права інвалідів була прийнята Генеральною асамблеєю ООН 13 грудня 2006 року і набула законної сили 3 грудня 2008 року. Україна підписала Конвенцію та Факультативний протокол до неї 24 вересня 2008 року, ратифікувала їх 16 грудня 2009 року Законом №1767-VI (1767-17), а з 6 березня 2010 року Конвенція про права інвалідів набула законної сили в Україні.

Конвенція гарантує, що особи з інвалідністю мають користуватися тими самими правами, що і всі інші люди. Тобто, вона впроваджує гасло: всі різні - але всі рівні. Українське національне законодавство щодо соціального захисту людей з інвалідністю є достатньо прогресивним, однак його практичне впровадження має певні складнощі як на центральному рівні, так і на місцевих. А, отже, першочерговим завданням як профільних міністерств, так і Комітету Верховної Ради, є внесення змін в нормативно-правові документи, а також професійне впровадження в життя даного документу. Всеукраїнським громадським об’єднанням "Коаліція захисту прав інвалідів та осіб з інтелектуальною недостатністю" у січні-травні 2010 року проведено дослідження щодо порівняльного аналізу чинного українського законодавства та зобов’язань України перед громадянами із інвалідністю відповідно до

Конвенції про права інвалідів ООН.

Права людини й основні свободи описані в Загальній декларації прав людини [2,с.24-25] та різних договорах (також іменованих "пактами" і "конвенціями"), деклараціях, керівних принципах і кодексах принципів, розроблених ООН та іншими міжнародними регіональними організаціями. Вони включають широке коло гарантій, які стосуються практично всіх аспектів життя людини і взаємин між людьми.

Позиція міжнародної спільноти стосовно визначення поняття прав людини та прав людини з інвалідністю у частині, що стосується специфічної допомоги з боку держави, необхідної для реалізації зазначених прав, викладена у низці документів Організації Об'єднаних Націй [2, с. 26]. Зазначені документи передують Конвенції про права інвалідів, яка була прийнята ООН в 2006 році.

В Україні діє принцип рівноправності, відповідно до якого всім громадянам, незалежно від їх статі, національності, раси, політичних, релігійних чи інших переконань, етнічного та іншого походження, майнового стану, місця проживання, майнових та інших ознак, надано права і свободи, що захищаються Конституцією України. Відтак, цей принцип стосується і тих осіб, які не можуть самостійно повністю або частково забезпечити потреби нормального особистого або соціального життя через вроджені або набуті недоліки фізичного чи розумового розвитку.

Згідно з Конституцією України, кожна людина має право на:

- забезпечення прав і свобод: "Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю"(ст.3)[1];

- соціальний захист, що включає право на забезпечення у разі повної, часткової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від громадян обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом (ст. 46) [1];

- догляд для непрацездатних осіб шляхом створення мережі державних, комунальних, приватних закладів (ст.46) [1];

- належний життєвий рівень: "Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло" (Ст. 48.) [1];

- охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм (Ст.49) [1];

- інформацію: "Кожному гарантується право знати свої права і обов'язки" (Ст. 57) [1];

- свободу і особисту недоторканність: "Ніхто не може бути заарештований або утримуватися під вартою інакше, як за вмотивованим рішенням суду, і тільки на підставах та в порядку,

встановлених законом" (Ст. 29) [1];

- свободу пересування: "Кожному гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом" (Ст. 33) [1];

- власність: "Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності... Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним..." (Ст. 41) [1];

- повагу до гідності людини: "Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без вільної згоди не може бути піддана медичним чи іншим дослідженням" (Ст. 28.) [1];

- рівність: "Громадяни мають рівні конституційні права і свободи. Не може бути привілеїв за будь-якими ознаками" (Ст.24) [1];

- працю: "Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб... Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом" (Ст.43) [1];

- вільний розвиток своєї особистості: "Суспільство повинно забезпечити вільний і всебічний розвиток особистості" (Ст. 23) [1].

Пріоритетні напрямки соціально-правового захисту дітей та молоді з особливими потребами в Україні:

1. Підтримка і забезпечення матеріально-технічної бази існуючих загальноосвітніх та спеціальних навчальних закладів для дітей з особливими потребами.
2. Розвиток альтернативних освітніх систем та нових типів навчальних закладів для дітей та молоді з особливими потребами.
3. Підвищення престижу освіти та розробка національних стандартів освіти і правового захисту дитинства.
4. Медична, соціально-правова підтримка сім'ї як природного середовища для дітей з особливими потребами.
5. Забезпечення охорони дитинства і материнства.
6. Створення гідних умов для духовного та фізичного розвитку дітей та молоді з особливими потребами.
7. Створення спеціалізованих соціальних служб з питань соціального захисту дитинства в Україні тощо.

До основних національних законодавчих документів, що регулюють права людей з інтелектуальною недостатністю та психосоціальними розладами, окрім Конституції України належать: Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні"; Закон України "Про

реабілітацію інвалідів в Україні"; Закон України "Про психіатричну допомогу"; Закон України "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям інвалідам" та "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам"; Закон "Про соціальні послуги"; "Положення про медико-соціальну експертизу, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009р. за №1317.

Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" визначає: інваліди в Україні володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією України та іншими законодавчими актами (Ст.1); діяльність держави щодо інвалідів виявляється в створенні правових, політичних, соціально-побутових і соціально-психологічних умов для задоволення їхніх потреб у відновленні здоров'я, матеріальному забезпеченні, посильній трудовій і та громадській діяльності (Ст. 4); право на працю (Ст.17 частини IV); право інваліда на забезпечення житлом та його збереження протягом часу, коли інвалід влаштований у будинок-інтернат (Ст. 25-32 частини V).

Закон України "Про реабілітацію інвалідів в Україні" визначає систему заходів, пов'язаних із реабілітацією осіб з інвалідністю [3,с. 63]. Закон поширюється на громадян України, які в установленому порядку визнані інвалідами, сім'ї інвалідів, дітей-інвалідів, інвалідів з числа іноземців та ін. Закон дає визначення термінам: інвалід, дитина-інвалід, інвалідність, втрата здоров'я, життєдіяльність, обмеження життєдіяльності, медико-соціальна експертиза, попередження інвалідності, усунення обмежень життєдіяльності, реабілітація інвалідів, реабілітаційні послуги, реабілітаційні заходи, медична реабілітація, психолого-педагогічна реабілітація, професійна реабілітація, трудова реабілітація, фізкультурно-спортивна реабілітація, фізична реабілітація, соціальна реабілітація, психологічна реабілітація, абілітація, професійна орієнтація, професійний вибір, професійний відбір, професійна адаптація, психологічна підтримка, психолого-педагогічний супровід, психологічна адаптація, робоче місце інваліда, спеціальне місце інваліда, індивідуальна програма реабілітації, реабілітаційна установа. Положення Закону стосуються таких видів реабілітаційних заходів (Ст. 24): медичні, фізичні, психологічні, професійні, трудові, соціальні, психолого-педагогічні, фізкультурно-спортивні.

Відповідно до статті 16 Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні" Постановою КМУ від 8 грудня 2006 року №1686 затверджено Державно типову програму реабілітації інвалідів [3,с. 71-73]. Програма спрямована на забезпечення системного підходу до організації реабілітації, послідовності і наступності в проведенні багатопрофільних реабілітаційних заходів, запровадження державних реабілітаційних стандартів і встановлення контролю за якістю реабілітаційних послуг. Документ визначає гарантований державою перелік реабілітаційних

послуг, технічних та інших видів реабілітації, виробів медичного призначення, що надаються інваліду з урахуванням фактичних потреб залежно від віку, статі, виду захворювання безоплатно або на пільгових умовах. Для кожної особи з інвалідністю право на реабілітацію реалізується шляхом складання індивідуальних програм реабілітації медико-соціальними експертними комісіями (для повнолітніх) та лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів (для дітей). Додаток 2 до Програми містить перелік реабілітаційних послуг, що можуть надаватися інвалідам з психічними захворюваннями та розумовою відсталістю.

На виконання статті 23 Закону "Про реабілітацію інвалідів в Україні" Постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року за №757 затверджено Положення про індивідуальну програму реабілітації [1].

З метою реалізації державної політики зі створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення і на виконання положень Статті 9 Конвенції ООН про права інвалідів, Постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 року №784 "Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009-2015 роки "Безбар'єрна Україна" передбачено впровадження низки державних заходів, які оптимізують життя людей з обмеженими фізичними можливостями. В основному вони стосуються місць проживання, пересування осіб з інвалідністю. Одним із пріоритетних напрямків даного Плану можна вважати – "забезпечення координації робіт з розроблення національних стандартів, спрямованих на задоволення потреб осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших мало мобільних груп населення, складення переліку таких стандартів та їх оприлюднення" [1].

Види соціальної допомоги, групи інвалідності, право на отримання послуги чи пільги людини з інтелектуальною недостатністю чи психосоціальними розладами залежать від психіатричного діагнозу, який визначає служба охорони психічного здоров'я за Законом України "Про психіатричну допомогу" та із врахуванням низки нормативних актів.

Закон України "Про психіатричну допомогу" [1] визначає правові та організаційні засади забезпечення громадян психіатричною допомогою, виходячи з пріоритету прав і свобод людини та громадянина; встановлює обов'язки органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з організації надання психіатричної допомоги, правового і соціального захисту осіб, які страждають на психічні розлади; регламентує права та обов'язки фахівців, інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги.

Державні гарантії щодо задоволення соціальних потреб представлені у статті 5 названого Закону: грошова допомога в порядку,

встановленому Кабінетом Міністрів України, малозабезпеченій особі, яка проживає разом із інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду – у розмірі одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян; захист прав і свобод законних інтересів осіб, які страждають на психічні розлади; вирішення у встановленому законом порядку питань опіки та піклування щодо осіб, які страждають на психічні розлади; соціально-побутове влаштування; встановлення обов'язкових квот робочих місць на підприємствах, в установах та організаціях для працевлаштування інвалідів внаслідок психічного розладу в установленому законом порядку; створення мережі психіатричних закладів та організація надання психіатричної допомоги гарантованого рівня; забезпечення належних умов для надання психіатричної допомоги та організації прав, свобод та законних інтересів осіб, які страждають на психічні розлади; організація за спеціальними програмами безоплатного загальноосвітнього та професійно-технічного навчання осіб, які страждають на психічні розлади; створення лікувально-виробничих підприємств, цехів, дільниць тощо з полегшеними умовами праці для здійснення трудової реабілітації, оволодіння новими професіями та працевлаштування осіб, які страждають на психічні розлади; організація гуртожитків та інших місць проживання для осіб, які страждають на психічні розлади; забезпечення виконання загальнодержавних і та інших програм у сфері надання психіатричної допомоги та соціального захисту осіб, які страждають на психіатричні розлади.

Законами України "Про пенсійне забезпечення" [1] та "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам" [1] гарантовано право на матеріальне забезпечення (гарантується за рахунок суспільних фондів споживання шляхом надання трудових і соціальних пенсій). Інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам гарантується право на матеріальне забезпечення за рахунок коштів Державного бюджету України шляхом встановлення державної соціальної допомоги на рівні прожиткового мінімуму.

Законом України "Про соціальні послуги" гарантовано право на вибір установи та закладу, а також форми соціального обслуговування при одержанні соціальних послуг (стаття 10); визначено, що крім іншого, соціальні послуги можуть надаватися в реабілітаційних установах а закладах, в установах та закладах денного перебування, а також тимчасового або постійного перебування та інших (стаття 5); допускається надання соціальних послуг недержавними суб'єктами за бюджетні кошти (стаття 13) [1].

Спеціальної законодавчої бази, що регулює життєдіяльність людей з інтелектуальною недостатністю та психосоціальними розладами в Україні не існує. Люди з інтелектуальною недостатністю мають статус однієї з категорії інвалідів і соціальна допомога для них боку держави

підлягає за деякими виключеннями регулюванню із застосуванням загальної нормативно-правової бази щодо прав осіб з інвалідністю.

Список використаних джерел

1. www.zakon.rada.gov.ua
2. Збірник нормативно-правових актів України щодо діяльності підприємств та організацій інвалідів (випуск2): Вид-во Соціоінформ, Київ, 2004. – 168 с.
3. Мельник Г.Х., Костів М.Й. Від розпачу – до порятунку. – Тернопіль: Воля, 2009. – 452с.
4. Посібник для законних представників людей з інтелектуальною недостатністю та психосоціальними розладами з питань захисту прав, опіки та піклування. – К.:ВГО "Коаліція", 2011. – 164 с.

This article reviews new legislative and legal framework supporting people with disabilities and intellectual disabilities in Ukraine.

Keywords: law, persons with intellectual disabilities, people with disabilities, the law.

Отримано 29.9.2013

УДК 929Мерсіянова:376(477)

І.М. Омелянович

ВНЕСОК ГАЛИНИ МИКОЛАЇВНИ МЕРСІЯНОВОЇ У РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

В статті висвітлюється науково-педагогічна діяльність та напрямки досліджень наукової школи Г.М. Мерсіянової, її внесок в українську корекційну педагогіку.

Ключові слова: розумово відсталі діти, професійно-трудове навчання, диференційоване навчання.

В статье отображена научно-педагогическая деятельность и направления исследований научной школы Г.Н. Мерсияновой, ее вклад в украинскую коррекционную педагогику.

Ключевые слова: умственно отсталые дети, профессионально-трудовое обучение, дифференцированное обучение.